

Тарас Фаль

МИ
(свої)

ВОНИ
(чужі)

Патріотизм – це почуття любові до того краю, де ти виріс і живеш. Це ще й почуття, у якому відкривається заповідь любові, яку проголосив сам Спаситель. Воно особливо притаманне християнству, бо це є один із проявів любові до оточуючих, до ближнього. Патріотизм – те, що повинен носити у своєму серці кожен, хто декларує себе як громадянин тієї чи іншої держави. Однак сучасність демонструє нам випадки, коли поняття, в основі яких, по-суті, лежить любов, спотворене, і перед нами постає його антипод, який заперечує значення попереднього. Так сталося і з патріотизмом, коли прекрасне почуття любові до співгромадян часто підмінюють ненавистю та нетерпимістю до оточуючих. Такими антипатріотичними рухами є нацизм, шовінізм, ксенофобія, космополітизм. Про них ми і будемо вести мову у цій статті, намагаючись дослідити феномени людської антипатії.

Нацизм – це світогляд, котрий сформувався у повоєнній Німеччині у 20-тих роках ХХ століття. Після поразки у Першій світовій війні німецький народ шукав ідею, яка б змогла об'єднати його і вивести на новий щабель володарювання у світі. Так на перший план виступив націонал-соціалізм. У центрі цієї ідеї стоїть переконання, що керувати державою, або ж світом, має одна, вибрана з-поміж інших, національність, раса. Ця ідеологія насильства та примусу втілена у німецькому експансіонізмі, екстремістському націоналізмі та вищості «арійської раси» (нею у нацистській Німеччині назвали «расу людей першого сорту», природнім покликанням якої було поширення цивілізації та панування над іншими, «менш вартісними», расами і народами).

У 30-тих роках ХХ століття у Німеччині були відомі так звані «расові чистки», якими нацисти хотіли покінчити із тими народами, яких вважали нижчими за гідністю. Це були цигани, усі темношкірі та євреї. Щодо євреїв, то характерною ознакою нацизму був антисемітизм: ставлення до них німців у роки правління Третього Рейху було позначено крайньою жорстокістю та нетерпимістю. Для ізоляції та ліквідації «нижчих людей» на

своїх теренах нацистська Німеччина будувала масштабні концентраційні табори, у яких застосовувала до в'язнів найлютіші тортури.

Шовінізм. Це ще одна ідеологія, котра спотворює почуття патріотизму у пропаганду переваги однієї нації або держави над іншими. За різними версіями, які вже стали легендами, шовінізм походить від прізвища героя наполеонівської війни, гарматника армії Ніколя Шовіна. Після падіння французької імперії і приходу до влади династії Бурбонів цей солдат продовжував носити ідеї імперіалізму. Він декларував це відкрито, носячи фіалку на своєму лацкані, що було символом того, що він підтримує попередню владу, яка характеризувалася дуже схожими на сучасний шовінізм ідеями та настроями.

Аби продемонструвати, які деструктивні наслідки для суспільства несе в собі шовінізм, варто поглянути, як потерпів свого часу від його наслідків український народ, особливо в XIX ст. Російська імперія пропагувала шовіністичні ідеї, зокрема і на теренах нашої держави. Улітку 1863 року царський уряд видав секретне розпорядження про заборону видання книг, написаних українською мовою. Причиною цього указу стала його підозра в тому, що видання українських книг розпалює проукраїнські та антицарські настрої серед інтелігенції та народу. Виданий імператором Олександром II Емський указ 1876 року практично повністю заборонив українські видання. Ці дії імперії проти поневоленого народу є яскравим прикладом шовіністичної політики імперського самодержавства, спрямованої на послаблення та пригноблення національного, політичного та духовного розвитку підневільного на той час народу.

Патріарх УГКЦ блаженніший Любомир (Гузар) писав: «Про шовінізм нема потреби довго говорити. Це націоналізм у найгіршому вигляді. Шовінізм був і є причиною багатьох міжнародних непорозумінь і нещасть». Між націоналізмом та шовінізмом є величезна прірва, яка заповнена ненавистю та зверхністю одного народу над іншим. Здорова національна ідея – це прояв самобутності народу, котрий зазнає утиску і намагається визволитись від загрози загарбання та поневолення. Шовінізм же пропагує «право» на дискримінацію однією нацією всіх інших.

Ксенофобія – це ідеологія, яка є викривленим поняттям патріотизму. Якщо патріотизм – це почуття, яке виражене любов'ю до свого народу та держави, то ксенофобія полягає у нетерпимості та ненависті до інших, чужих народів та країн. Це слово грецького походження і означає «боязнь чогось чужого». Це є безпідставний страх і боязнь всього того, що не є твоїм. Цей страх дуже важко, або й взагалі неможливо, контролювати. На жаль, деколи носії «любові» до всього свого починають ненавидіти все чуже.

Є ще одна ідеологія, яка заперечує почуття патріотизму та спотворює його – це **космопо**

літизм

Це вибудована ще з часів античної Греції система поглядів, яка базується на розширенні поняття «батьківщина» на увесь світ. Це пропаганда тез, які підмінюють пріоритети, коли загальнолюдські цінності перевищують національні. Космополітизм – це ідеологія, яка нівелює національні та патріотичні ідеї, зводячи їх до суто місцевих. Хоч ця система вартостей своїм корінням сягає ще античних часів, проте і зараз вона надзвичайно поширена. У ХХ столітті великим поштовхом у пропаганді цієї ідеї була глобалізація. У сучасному значенні космополітизм – це філософія, що проповідує зречення від національних традицій, культури, патріотизму, державного і національного суверенітету.

На завершення можна зробити висновок, що у тих моментах історії, коли окремі члени суспільства вдавалися до підміни християнської моралі псевдохристиянською, це неминуче приводило до геноциду і знищення мільйонів ні в чому невинних людей. Адже справжній патріотизм – це любов до Батьківщини і повага до народу інших національностей, які її населяють.

Тарас ФАЛЬ, Спотворені форми патріотизму // СЛОВО №3 (79), вересень-листопад 2019